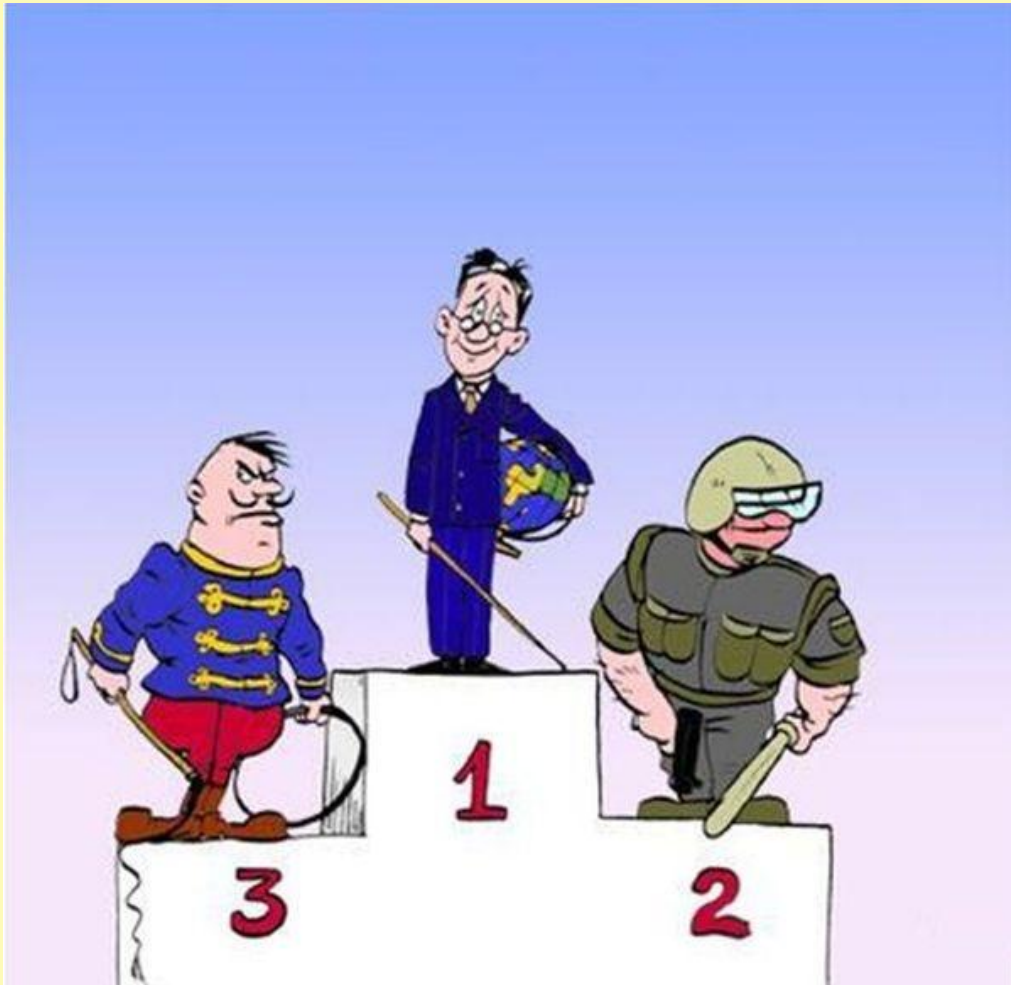

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПОРТРЕТ ВИКЛАДАЧА

Який Ви викладач? Хочете дізнатися свій стиль викладання і отримати інформацію про деякі особливості Вашої нервової системи? Пройдіть наш тест! Інструкція: відповідаючи на запитання, не забувайте, що «неправильних» відповідей бути не може - можуть бути тільки нещирі. З трьох варіантів відповіді вибирайте той, який найбільш точно відображає Ваші думки, почуття, реакції.

Опитувальник

1. У вихованні важливіше за все:

- 1) оточити студента теплом і турботою;
- 2) сформувати поважне ставлення до старших;
- 3) виробити в студента певні погляди та вміння.

2. Якщо хтось у аудиторії відволікається, мене це дратує настільки, що я не можу вести пару

- 1) так;
- 2) залежно від настрою;
- 3) немає.

3. Коли студент на парі озвучує факти, які мені невідомі, я відчуваю ...

- 1) інтерес;
- 2) збентеження;
- 3) роздратування.

4. Якщо аудиторію не приведено в порядок, то ...

- 1) я не можу розпочати пару;
- 2) я не звертаю на це уваги;
- 3) моя реакція залежить від ситуації.

5. Коли я веду себе несправедливо зі студентом, то ...

- 1) мені важко визнати це;
- 2) я можу визнати свою неправоту;
- 3) таких випадків не було.

6. Для мене найважливіше ...

- 1) відносини зі студентами;
- 2) з колегами;
- 3) не знаю.

7. Деякі студенти викликають у мене роздратування, яке буває важко приховати

- 1) часто;
- 2) іноді;
- 3) ніколи.

8. Присутність на парі сторонніх ...

- 1) надихає мене;
- 2) ніяк не відбивається на моїй роботі;
- 3) вибиває мене з колії.

9. Я вважаю своїм обов'язком зробити зауваження юнаку або дівчині, якщо вони порушує порядок у громадському місці

- 1) зазвичай;
- 2) немає;
- 3) залежно від ситуації.

10. Я з однаково рівно ставлюся до всіх своїх студентів

- 1) не впевнений;
- 2) немає;
- 3) так.

11. Під час перерви я волію спілкуватися ...

- 1) зі студентами;
- 2) з колегами;
- 3) краще побути на самоті.

12. Я майже завжди йду на пару в піднесеному настрої

- 1) немає;
- 2) не завжди;

3) так.

13. У мене є такі риси, не притаманні іншим

1) так;

2) немає;

3) не впевнений.

14. Я віддаю перевагу працювати під керівництвом людини, яка ...

1) дає чіткі вказівки;

2) не втручається в мою роботу;

3) пропонує простір для творчості.

15. Мені доводилося висловлювати судження про речі, у яких я погано розуміюся

1) так;

2) немає;

3) не пам'ятаю.

16. Випадкові зустрічі зі студентами за межами інституту ...

1) приносять мені задоволення;

2) викликають у мене почуття незручності;

3) не викликають у мене особливих емоцій.

17. Буває, що без видимих причин я відчуваю себе щасливим або нещасним

1) часто;

2) рідко;

3) ніколи.

18. Зауваження з боку колег і адміністрації Інституту...

- 1) мене мало хвилюють;
- 2) іноді зачіпають мене;
- 3) часто зачіпають мене.

19. Під час пари я дотримуюся наміченого плану.

- 1) завжди;
- 2) віддаю перевагу імпровізацію;
- 3) залежить від ситуації.

20. Мені траплялося невтійно відгукуватися про своїх колег

- 1) так;
- 2) немає;
- 3) не пам'ятаю.

21. З думкою, що кожного студента потрібно приймати таким, який він є ...

- 1) я згоден;
- 2) не згоден;
- 3) щось у цьому є.

22. Мені не вистачає тепла і підтримки з боку близьких і колег

- 1) так;
- 2) іноді;
- 3) немає.

23. Думка про майбутню зустріч зі студентами та колегами ...

- 1) приносить мені задоволення;

2) особливих емоцій не викликає;

3) мені тягарем.

24. Коли я бачу, що студент поводить себе зухвало по відношенню до мене, то ...

1) я плачу йому тією ж монетою;

2) ігнорую цей факт;

3) віддаю перевагу з'ясувати стосунки.

25. Я сумлінно готуюся до пар

1) зазвичай;

2) іноді;

3) завжди.

26. У роботі для мене важливіше всього ...

1) прихильність студентів

2) визнання колег;

3) почуття власної необхідності.

27. Успіх пари залежить від мого фізичного і душевного стану

1) часто;

2) іноді;

3) не залежить.

28. У доброзичливому ставленні з боку колег ...

1) я не сумніваюся;

2) впевненості немає;

3) важко відповісти.

29. Якщо студент висловлює точку зору, яку я не можу прийняти, то ...

- 1) я намагаюся поправити його і пояснити йому його помилку;
- 2) переводжу розмову на іншу тему;
- 3) намагаюся зрозуміти його точку зору.

30. Я спізнююся на роботу ...

- 1) регулярно;
- 2) зрідка; .
- 3) ніколи не запізнююсь.

31. Якщо при мені незаслужено карають студента, то ...

- 1) я тут же заступлюся за нього;
- 2) один на один зроблю зауваження колезі;
- 3) вважатиму некоректним втручатися.

32. Робота дається мені ціною великого напруження

- 1) зазвичай;
- 2) іноді;
- 3) рідко.

33. У своєму професіоналізмі ...

- 1) у мене немає сумнівів;
- 2) є сумніви;
- 3) не доводилося замислюватися.

34. По-моєму, в робочому колективі найважливіше ...

- 1) трудова дисципліна;
- 2) відсутність конфліктів;

3) можливість працювати творчо.

35. Я відкладаю на завтра те, що необхідно зробити сьогодні

1) часто;

2) іноді;

3) ніколи.

36. З висловлюванням «Я нічому не можу навчити цього студента, тому що він мене не любить» ...

1) згоден повністю;

2) не згоден;

3) щось у цьому є.

37. Думки про роботу заважають мені заснути

1) часто;

2) рідко;

3) ніколи не заважають.

38. На зборах і педрадах я виступаю з хвилюючими мене питаннями

1) часто;

2) іноді;

3) віддаю перевагу слухати інших.

39. Я вважаю, що викладач може підвищити голос на студента

1) якщо він цього заслуговує;

2) важко відповісти;

3) це неприпустимо.

40. Правильний вихід з конфліктної ситуації я знаходжу ...

- 1) не завжди;
- 2) не знаю;
- 3) завжди.

41. Під час літніх канікул я відчуваю потребу в спілкуванні зі студентами

- 1) так;
- 2) немає;
- 3) іноді.

42. Я знаходжу в собі достатньо сил, щоб впоратися з труднощами

- 1) рідко;
- 2) звичайно;
- 3) завжди.

43. Мені доводилося виконувати накази людей не цілком компетентних

- 1) так;
- 2) не пам'ятаю;
- 3) немає.

44. Непередбачені ситуації на парах ...

- 1) тільки заважають навчальному процесу;
- 2) краще ігнорувати;
- 3) можна ефектно використовувати.

45. Мені траплялося бути не зовсім щирим з людьми

- 1) так;
- 2) немає;

3) не пам'ятаю.

46. У конфлікті між викладачем і студентом я в душі встаю на бік ...

1) студента;

2) викладача;

3) зберігаю нейтралітет.

47. На початку або наприкінці навчального року в мене проблеми зі здоров'ям

1) як правило;

2) не обов'язково;

3) проблем зі здоров'ям немає.

48. Мої студенти ставляться до мене з симпатією

1) так;

2) не всі;

3) не знаю.

49. Вимоги керівництва інституту не викликають у мене протесту, навіть коли здаються не цілком обґрунтованими

1) не викликають;

2) не знаю;

3) викликають.

50. Відповіді на деякі питання давалися мені насилу

1) так;

2) немає;

3) не пам'ятаю.

Обробка результатів

Підрахуйте суму балів у кожному рядку:

Пріоритетні цінності викладача	№	1	6	11	16	21	26	31	36	41	46
	1										
	2										
	3										
Психоемоційний стан	№	2	7	12	17	22	27	32	37	42	47
	1										
	2										
	3										
Самооцінка	№	3	8	13	18	23	28	33	38	43	48
	1										
	2										
	3										
Стиль викладання	№	4	9	14	19	24	29	34	39	44	49
	1										
	2										
	3										
Достовірність відповідей	№	5	10	15	20	25	30	35	40	45	50
	1										
	2.										
	3										

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ТЕСТА

1. Пріоритетні цінності викладача

1.1. Якщо переважає перший варіант (перший рядок): «Вам близькі інтереси студентів, їхні проблеми. Спілкування з ними для Вас не «виробнича необхідність» і не спосіб самоствердження, а духовна потреба. Студенти безпомилково відчують викладача, готового відстоювати їх інтереси, і платять йому довірою і любов'ю. На Ваших парах вони, ймовірно, відчують себе в безпеці і комфорті. Сприятлива емоційна обстановка дає можливість творчої плідної роботи, зберігає Ваше здоров'я та здоров'я Ваших студентів».

1.2. Якщо переважає другий варіант (другий рядок): «У нелегкій роботі викладача Вам важлива підтримка колег, їхнє визнання. Для Вас особливе значення має їхня думка У свою чергу колеги цінують Вас не тільки як професіонала, але і як союзника, який може зрозуміти їхні проблеми і

підтримати. Однак студенти не менше потребують Вашої уваги, співчуття і підтримки. Можливо, що юнаки та дівчата не бачать у Вас союзника; а Ваші відносини в кращому випадку не носять особистісного забарвлення, а в гіршому - пронизані почуттям недовіри і відчуження, що ускладнює співпрацю в процесі навчання і виховання».

1.3. Якщо переважає третій варіант (третій рядок): «Інститут для Вас «не єдине світло у віконці». Можливо, коло Ваших інтересів не вичерпується інститутськими проблемами, є й інші можливості самореалізації. Ви дбайливо ставитеся до своїх проблем і переживань, розраховуючи на свої сили, шукаючи опору в собі і поза навчальним закладом. Або Ви настільки самодостатні, що можете не залежати від думки колег і студентів, або робота забирає у Вас стільки душевних сил, що багато чого стало для Вас байдужим».

2. Психоемоційний стан

2.1. Якщо переважає перший варіант: «Ймовірно, робота в інституті забирає у Вас багато фізичних і духовних сил. Ви часто відчуваєте тривогу, безсилля, роздратування від неможливості змінити ситуацію. Можливо, Ви пред'являєте завищені вимоги до себе і до оточуючих. Зміна свого ставлення до виникаючих ситуацій дозволила б Вам уникнути стресів, характерних для роботи викладача, і поліпшити свій психоемоційний стан. Щоб спілкування зі студентами та колегами приносило Вам радість, необхідно шукати шляхи досягнення гармонії зі світом. Ресурси людської психіки безмежні, і в Ваших силах знайти необхідні для Вас засоби і способи саморегуляції, які допоможуть Вам досягти сприятливого психоемоційного стану».

2.2. Якщо переважає другий варіант: «Завдяки підвищеній чутливості Вашої нервової системи, Ви здатні сприймати стан іншої людини, співпереживати їй. Ваш настрій може залежати від зовнішніх факторів. Несприятливий збіг обставин може вибити Вас з колії. У такому стані Ви можете проявляти дратівливість, відчувати почуття тривоги і безсилля, що негативно впливає на ефективність Вашої роботи. Не завжди у Ваших силах

змінити невдалий збіг обставин, але керувати своїми емоціями можна і потрібно навчитися».

2.3. Якщо переважає третій варіант: «Ваше благополучний психоемоційний стан визначає ефективність Вашої роботи. Ви не втрачаєте самовладання в екстремальних ситуаціях, здатні приймати вірні рішення при високій відповідальності за їх наслідки. Ваша емоційна стабільність, передбачуваність і працездатність благотворно впливають на психологічний клімат в навчальному закладі, якщо тільки за зовнішнім благополуччям і спокоєм не криються інші проблеми».

1. Самооцінка

3.1. Якщо переважає перший варіант: «Вам властиве позитивне самосприйняття. Ви відрізняєтеся творчим мисленням, здатні створювати на парах атмосферу живого спілкування, вступаючи зі студентами в тісні контакти і надаючи їм психологічну підтримку. Ви сприймаєте студента як особистість. Завдяки цьому стає можливим емоційний розвиток студентів, а їхні уявлення про себе набувають реалістичного характеру. Ваша поведінка відрізняється спонтанністю, творчим підходом і демократизмом».

3.2. Якщо переважає другий варіант: «Ваша самооцінка нестійка, вона істотно залежить від зовнішніх обставин, від настрою, від думки значущих інших. Позитивна оцінка Вашої праці і позитивний настрій сприяють творчому зльоту: у Вас «виростають крила». Ви вільні, упевнені в собі, здатні впливати на студентів, формуючи у них позитивну особистісну орієнтацію. Зниження самооцінки (в «смузі невдач») негативно впливає на ефективність взаємодії з оточуючими, ускладнюючи рішення професійних і життєвих проблем».

3.3. Якщо переважає третій варіант: «Вам не завжди легко вступати в вільне спілкування з іншими. Вам властиво принижувати значення своєї особистості. У більшості випадків це супроводжується установкою на негативне сприйняття оточуючих. Це заважає діяти спонтанно, впевнено,

створювати сприятливу, творчу атмосферу на парах. Відчуваючи себе в аудиторії впевнено, без необхідності вдаватися до психологічного захисту, Ви легко приймете певну обмеженість власних можливостей, а також обмеженість можливостей студентів».

4. Стиль викладання

4.1. Якщо переважає перший варіант: «Можливо, Ви є лідером в колективі і маєте репутацію «сильного викладача». Студент для Вас - об'єкт впливу, а не рівноправний партнер, Ви самі приймаєте рішення, встановлюєте жорсткий контроль за виконанням пропонованих вимог, часто використовуєте свої права без врахування ситуації і думки студентів. Наявність авторитарних тенденцій у Вашому стилі викладання не сприяє взаєморозумінню і творчій атмосфері пари. Студенти втрачають активність, самостійність, їхня самооцінка падає, нерідко призводять до агресивності як формі психологічного захисту. Можливо, Вас вже не задовольняє роль «викладача-начальника» і Ви здатні до професійного та особистісного росту, до освоєння більш успішних стратегій взаємодій».

4.2. Якщо переважає другий варіант: «Вам близька позиція миротворця. Як правило, Ви намагаєтеся уникати душевного напруження, супутнього конфліктів. Ви нерідко відчуваєте почуття: провини і звалюєте на себе чужу роботу. Організацію і контроль діяльності студентів здійснюєте без системи, проявляючи нерішучість і коливання. Ліберальний стиль не сприяє розвитку у них поваги до викладача, продуктивності в роботі і почуття відповідальності. Ви йдете на великі жертви, але в Вас зростає почуття незадоволеності роботою, тривога, страх і невпевненість. Вам не здається, що настав час вирішувати питання виживання - будувати нові, партнерські відносини зі світом і зі студентами?»

4.3. Якщо переважає третій варіант: «Для Вас студент - рівноправний партнер. Ви залучаєте юнаків та дівчат до прийняття рішень, прислухаєтеся до їх думки, заохочуєте самостійність суджень, враховуєте не тільки

успішність, але й особисті якості студентів. Основні методи впливу: порада, прохання, спонукання до дії. Для Вас характерні задоволеність своєю професією, високий ступінь прийняття себе та інших, гнучкість у виборі способів реагування, відкритість у спілкуванні зі студентами та колегами, гарний психоемоційний стан, який передається і вихованцям, сприяючи ефективності навчання».

Достовірність відповідей. Перевага 1-2 варіантів: «У Вас високий ступінь щирості і здатності об'єктивно оцінювати себе». Перевага відповідей третього варіанту: «Ви залежите від соціально схвалюваних норм і не завжди даєте щирі відповіді»

Літературний джерело: Резапкіна Г.В. Я і моя професія. Програма професійного самовизначення для підлітків: Навчально-методичний посібник для шкільних психологів і педагогів. - 2-е вид., Исправл. - М.: Генеза, 2004. - 125 с.